

14
79
T
7

AVVISO IMPORTANTE.

UN invidioso Stampatore avendo avuto la bassezza d'animo di farci una ristampa del presente Libro nel tempo che si stampava da noi, avvertiamo il Pubblico acciò non resti ingannato, che alla detta ristampa mancano quasi tutte le annotazioni da noi poste, senza le quali il Libro non è niente intelligibile.

3

D E
MENTE HEROICA
DISSERTATIO

Habita

In Regia Academia Neapolitana

XIII. Kal. Novembris

Anno clolcccxxii.

NEAPOLI ANNO clolcccxxii.

Johannes-Franciscus Pacius
Regiae Universitatis Studiorum Typographus

Publica Auctoritate Excudebat.

EXCELLENTISSIMO PRINCIPI VIRO
COM. ALOYSIO-THOMAE DE HARRACH
NEAPOLITANI REGNI

PRO REGE
MODERATORI
VIGILANTISSIMO INTEGERRIMO OPTIMO
QVI

QUATVOR GENEROSISSIMOS FILIOS
AD EGREGIAS PACIS BELLIQ. ARTES
MAIORVM ET SVO IN PRIMIS
HEROICO FINXIT EXEMPLO
HANC DISSERTATIONEM

QVAE
STVDIOSAM LITERARVM IVVENTVTEM
MANVDVCIT

AD HEROICAM SAPIENTIAM
COMPARANDAM PRAECEPTIS
REGIA ACADEMIA NEAPOLITANA
OB PLVRIMA AB EO ET MAXIMA
BENEFICIA SIBI COLLATA
OBSEQVENTIS ET GRATI ANIMI
TESTEM D.

Ex Doctrina de Moribus.

Juvenes gloriâ, Viri potentiâ, Senes utilitate
ducuntur.

DISSERTATIO

UM in hac Regia Academia utilissimum institutum quotannis Literarum studia solemni ad vos, optimae spei Adolescentes, oratione habita rite & ordine auspiciandi satis diu siluisset; & huic nuper creato Illmo

PRAEFECTO, viro usquequaque doctissimo, & in vestra Re Literaria augenda, quam qui maxime, effuso id de more hac statuta recurrente die in primis usurpari placuerit: me sane, qui tres supra triginta perpetuos annos Eloquentiae Professoris munere in hac ipsa fungor, & severis meditationibus literarjs sum pene absumptus, novum aliquod ad vos afferre argumentum omnino decet, non sententiarum calamistris, verborumque cincinnis juveniliter exornatum, sed, quam maxime fieri potest, & ipsarum rerum pondere grave, & vestro uberrimo fructu refertum. Quod, quia suapte naturâ est amplitudinis,

splendoris, sublimitatisque plenissimum, in eo dissertando

fungar vice cotis, acutum

reddere quae ferrum valet, exors ipsa secandi;
& quia vos tantis promissis excitati in causa, in qua vestra res agitur, jam ad attente ac benigne audiendum parati estis, in primo ingressu hujus Dissertationis id dabo. In Literarum studia, Adolescentes ingenui, incumbendum vobis est, haut sane ob fines, quibus facile a vili vulgo sordidoque vincamini, ut ob parandas divitias; nec quibus a militibus, aulicisque longe superemini, ut causa honorum, & potentiae; neque adeo quibus ducuntur philosophi, ipsius nempe Sapientiae desiderio, quo capti plerique omnes in umbra abditi omnem aetatem degunt, ut ociosi sua animi tranquillitate perfruantur. Aliquid est a vobis expectandum longe praestantius. Sed quid isthuc? mirabundus aliquis vestrum inquiet; a nobis humana conditione majora petis? Isthuc numero ipsum; sed ita majora, ut sint tamen vestrae naturae convenientia. A vobis, inquam, est expectandum, ut Literarum studijs operam detis, qua vestram Mentem explicetis Heroicam; & Sapientiam ad Generis Humani felicitatem instituatis: quo consilio nedum divitiae opesque vobis eas aspernantibus affluent; sed ipsi honores & potentia vos nihil tale curantes ultro ambibunt. Neque enim sine verbi delectu & pondere dixi, ut Literarum studijs Mentem Heroicam expli-

Heroica studendi Ratio proponitur -

explicitis. Nam si Heroes a Poëtis seu dictis, seu ficti sunt, qui divinum jactabant

genus ab Jove summo;

humana certe mens sine omni fabularum commento divinam habet originem; cui tantum deest, ut doctrinâ, & eruditione explicetur. Videte, quantum a vobis humana conditione majora peto, ut postulem a vobis divinam prope vestrarum mentium celebrari naturam! Heros enim Philosophis definitur, qui sublimia appetit: sublimia autem ipsi sunt haec optima maxima: supra Naturam Deus; in Natura haec spectabilium rerum Universitas; in qua neque quid majus est, quam Hominum Genus, neque quid proinde melius, quam Generis Humani felicitas: ad quam unam uni unice intendunt Heroes; qui famâ meritorum in Genus Humanum maxime pervagatâ, qua per populos & nationes perstrepenste voce Cicero eleganter Gloriam describit, nominis sibi pariunt immortalitatem. Itaque vestra vobis studia principio ad Deum Optimum Maximum sunt dirigenda; deinde prae Dei gloria, qui nobis in universum Genus Humanum diligentiam jubet, ad Generis Humani felicitatem. Cum haec igitur proposita exposita ita sint, eja agite, Adolescentes ad optima maxima nati, & Mente Heroica ad hanc studiorum Universitatem animos Deo plenos appellite, ac proinde cunctis terrenis affectibus defocatus ac puros; & cum ingenti vestro profectum experiminor divinum verum illud, *initium*

Heros Poëtarum.

Heros Philosophorum.

Gloria Humanorum scopum.

Christianus Literatus Heros.

Pietas Heroicae Sapientiae fundamentum.

4 DE MENTE HEROICA

Sapientiae est timor Domini: mens enim, quae divinis rebus suapte naturâ infinitis, aeternisque oblectatur, non potest non agitare sublimia, non conari grandia, non efficere egregia: quare illa est persuasio minime temeraria, viros pietate insignes, ubi literis applicuerunt, non sine certa divina ope, ut *Caesarem Baronium Cardinalem*, aliosque quam multos cum mole, tum ingenio & doctrina admiranda opera lucubrasse. Dum vero isthinc mente heroica Sapientiam e primo limine salutatis, magno animo contemnemini, quae heic vobis ob oculos sunt exposita. Qui gravissimi viri praeclaris distincti insignibus heic ab dextera confident, est Publica Eruditio, quam Augustus Caesar, CAROLUS VI. AUSTRIUS, Rex Hispaniarum vobis erudendis heic habet instructam: ut quales virtute ad Imperij Romani, regnorumque tutelam fortissimos belli Duces per campos & acies sibi paravit; tales sapientiâ ex vobis in hac umbra comparet ad eorundem beatitudinem: quo vos invitat & compluribus in vos legum irrogatis beneficijs, & praeclaris honoribus huic Palatinae Militiae tuâ potissimum causâ collatis, studiosa literarum Juventus, o spes altera Reipublicae, o altera praecipua Summi Principis cura: cui administrans qui pro Rege hoc regnum summa virtute & sapientia feliciter moderatur, Exc.^{mus} Comes ALOYSIUS THOMAS DE HARRACH ita hanc studiorum Universitatem enixe fovet, eique ita prolixè favet,

Auditorum.

DISSERTATIO.

5

favet, ut quod antea seculo contingebat, is trium annorum spacio quinque ex hoc Confessu Caesari commendavit Antecessores, quos Regios Episcopos designavit. Quantum autem in his ipsis sit doctrinae instar, etiam atque etiam cogitate: omnium aetatum, omniumque doctarum gentium Principes in quaque scientia Scriptores quemque horum ex sua cujusque facultatis vi mente condere, ut vobis non solum promptos habeant, & ad manum paratos, sed, ubi usus opusve is videatur, ab sese praeterea explicatos, emendatos, & auctos: cui facultati quisque suae proferunt periculosis solemnium praelectionum intra brevissimas temporis angustias factis experimentis; quibus spectati in hunc Antecessorum ordinem lecti sunt. Hinc intelligite, quo honore, quantaque veneratione vos eos prosequi oporteat; quod ab eorum laeva tot amplissimi Senatores adsideant; qua loci dignitate profitentur, se suam huic Publicae Eruditioni accepto referre sapientiam, qua praeclarissimos in Republica honores adepti sunt. Quibus argumentis plenissimis dignitatis magnum excitate animum; & magnanimitatis pulcherrimam illam notam ostendite, vos dociles, obsequentes, & gratos ab his doctissimis Antecessoribus castigari, doceri, corrigi; quod hi in hac non solum Italiae, sed totius ferme Europae splendidissima urbe vestram conditionem velint quam ornatissimam: & nunc patria pietate

Antecessorumque praestantia.

Auditorum.

Antecessorumque academiae officia magnanima.

*Expenditur
vox Studio-
rum Uni-
versitas ad
universum
Scientiarum
Orbem Audi-
toribus am-
biendum.*

*Studium Li-
terarum He-
roicum.*

*Expenditur
vox Sapien-
tia ad no-
scendum pro-
prium An-
diorum fi-
nem.*

tate heic se vobis praebent, ut vos omnibus & cyclicis, & acroamaticis, quae usquam celebrantur, disciplinis instituunt: namque id est, quod haec vox *Studiorum Universitas* pollicetur. Et quidem certe ab his Doctoribus scientiae vobis omnes sunt perdiscendae. Etenim manca & debilis institutio literaria illa est in unam certam ac peculiarem disciplinam tota mole incumbentium: scientiae namque eadem naturâ sunt, qua virtutes; de quibus *Socrates*, qui in placitis habebat, ipsas virtutes nihil aliud esse, quam scientias. *Somnio* negabat, uspiam unam esse veram, nisi ibidem ceterae omnes adessent. Quid? contraxistis frontem? an hoc dicto vestra ingenia deterrui? Injuriam sane facitis divinae vestrae mentium origini. Ne supina vota concipiatis, ut dormientibus vobis in sinum de Caelo cadat Sapientia: ejus efficaci desiderio commoveamini; improbo invictoque labore facite vestri pericula, quid possitis; conaminor, quantum possitis: vestras in omnes partes versate vires: vestras mentes excutite; & incalescite Deo, quo pleni estis: eoque consilio, quod poëtis naturâ evenit, vobis ipsis mirantibus, divina edideritis vestra ingeniorum miracula. Haec, quae dissero, *Literati Itali* momentoso illo, & ad rem, qua de agimus, appposito verbo graviter luculenterque confirmant, quo quamque studiorum Universitatem *Sapientiam* appellant. *Sapientia Platoni* definitur *Hominis Interioris purgatrix, sana-*

sanatrix, consummatrix: Interior autem *Hommo* mens, & animus est; utraque pars originis vicio corruptissima: mens ad verum facta falsis opinionibus, & erroribus aestuans; animus natus ad virtutem pravis affectibus, & vicjs excruciat. Igitur hoc est hujus *Publicae Eruditionis* propositum, ad quod oculos collimetis oportet; vos huc mente, animoque aegrotos convenisse ob vestrae melioris naturae medelam, salutem, perfectionem. Neque enim haec, quae dico, stultus aliquis derisor subsannet: namque eorum, quae dico, *Eruditos omnes* mihi habeo auctores. illo a corporibus ad animos sapienter transfato vocabulo, quo *studiorum Universitates Publicae* appellant *Gymnasia*: quod, quia *Antiquis* nosocomia erant incognita, uti *gymnasticâ*, quae in thermis exercebatur, corporum, ita in *studiorum Universitatibus* vires reficiuntur, firmanur, augentur animorum. Haec si cogitaveritis, ingens illud e vestris studijs emolumentum percipietis, vos *Rei Literariae* dare operam, qua velitis, non videri, sed esse doctos; quod a *Sapientia* desideretis curari, sanari, perfici: nam de omnibus alijs sive *Naturae*, sive *Fortunae* bonis homines sat habent videri; de una salute omnes sese esse re vera sanos exoptant. Hoc fine, qui *Sapientiae* proprius est, vobis semel proposito, jam illi longe minores vestris animis excidant, necesse est, divitiae nempe, & honores; & opibus aucti, honoribus cumula-

*Expenditur
vox Publ-
cum Gym-
sium ad pr-
figanda v-
cia Liter-
torum.*

mulati non destiteritis fieri usque & usque doctiores; omnis fraus a vestris mentibus aberit, vanitas omnis, & impostura, quod non cupiatis videri, sed desideretis esse doctissimi: vos nec ulla afficiet in alios, neque adeo aliorum in vos perstringet invidia; qua uruntur, qua laeduntur opum avidi, honorum ambitiosi: & quae inter illos invidia est, inter vos fiet generosa aemulatio; quod id omnibus citra invidentiam commune bonum, ut sunt omnia divina, quia infinita, desideretis vestram mentium, ac proinde animorum a corporis contagione secretam *ὑποκειμένη*. Nam quod curta contenti literarum suppellectile, non solum ineptam, perversam quoque etiam accusant hanc in studiorum Universitatibus docendi rationem; ubi nedum alij alia, sive adeo eadem, alio tamen argumento, aliave methodo, sed saepe prorsus contraria doceant. Incommoda sane ratio; fatemur quidem: namque optima perpetuo uniformis optanda esset: sed quando ea per rerum naturam ab tribus his pulcherrimis necessitatibus pernegatur, novis Inventis, novis detectis Veris, novis castigatioribus Curis; haec, quae ab istis accusatur, docendi ratio optima est; & ob tres has vicissim, quas affert haut spernendas utilitates: principio nequis vestrum in ullius magistri verba sacramento adigatur; quod plerumque fit in Scholasticorum disciplinis: deinde ne ullo Literarum Seculo abripiatur, ut in privatis gymnasijs; cujus fluxa studia

In Studio-
rum Uni-
versitatibus
Ratio stu-
dendi om-
nium opti-
ma.

studia ut cooriuntur, ut occidunt, & repente adulta repente consenescent; at literariae operae, quae immortalia opera efficiant, Aeternitati locandae sunt: postremo, quod ad nostrum argumentum in primis attinet, ut pernoscat, ecquid boni aliae aljs disciplinis commodent, nam quaeque aliquid in se boni habet, ecquid omnes in ipsam Sapientiae Integrae summam conferant; ad quam capeffendam, liberales Adolescentes, vos serio seduloque & moneo, & exhortor. Hac igitur potissima de causa audite omnes disciplinarum Doctores, eo tamen, quod diximus, proprio Sapientiae proposito, ut eorum doctrinae curent, sanent, perficiant omnes vestras mentium, animorumque facultates. Et Metaphysica intellectum a sensuum carcere, Logica rationem a falsis opinionibus, Ethica voluntatem a pravis affectibus liberet: Rhetorica, ne lingua mentem, neve mens causam aut prodat, aut deserat: Poëtica, ut effrenes phantasiae aestus temperet: Geometria ingenij errores contineat: Physica vero stupore vos excitet, quo defixit cum suis Natura miraculis. At enim non hi sunt amplissimi bonorum fines, quibus Sapientia beatur; proponite vobis, & expectate longe splendiores. Studijs namque Linguarum, quas nostra Christiana Religio colit, ut suas, cum praeclarissimis historiae universae populis sermones serite; omnium antiquissimam cum Hebraeis; omnium elegantissimam cum Graecis; omnium

Sapientia In-
tegra com-
paranda.

Studiorum
fines huma-
ni.

Studiorum
fines heroici.

omnium majestatis plenissimâ cum Latinis : cumque linguae sint ferme naturalia morum vehicula , Orientalibus, quae ad Linguae Sanctae captum sunt necessariae , ut ante omnes Chaldaica , vos in urbe omnium maxima , Babylonem Assyrii magnificentiâ , Athenis Graeci attica vitae elegantia , Romae Latini animi altitudine imbuant . Lectione historiarum maximis Orbis terrarum Imperijs , quae unquam floruerunt , animis praesentes adeste : & ad civilem prudentiam exemplis firmandam , expendite origines , incrementa , status , devolutiones , & interitus populorum , ac gentium ; & ut rebus humanis flagitiosa Fortuna superbe dominatur , ac super Fortuna ut Sapientia firmum , ac stabile regnum obtinet . At hercule illâ Poëtarum cum ineffabili , quia hominis maxime propria voluptate , qui suapte naturâ fertur ad uniforme personarum in omni vitae genere sive morali , sive familiaris , sive civilis ad ideam optimam , atque ob id ipsum verissimam graphyce descriptos observate characteres ; ad quos vulgari naturae homines collati , quia vitam non constant , ubi non constant , ipsi potius falsi esse videantur : eaque ratione in praestantium Fabulis poëtarum Humanam Naturam vel in sua ipsius turpitudine pulcherrimam , quia sibi semper convenientem , sui semper similem , in omni sui parte decoram divina quadam mente contempleri : uti Deus optimus maximus Naturae Universae sive errantis monstra , sive malignae

gnae pestes in Aeterno suae Providentiae Ordine & bona , & pulchra intuetur . Qui praestantes Poëtas ingenti voluptate perfusi , atque tanta admiratione correpti legite sublimes Oratores ; qui mira arte ad corruptam humanam naturam accommodata animos quantumvis obfirmatos , affectibus , qui a corpore commoventur , in prorsus contraria volentes contorquent : quod unus praeterea praestat optimus maximus Deus , at per suas in immensum adversas victicium auxiliorum divinas vias , quibus hominum quantumlibet affectibus terrae defixas mentes caelesti voluptate ad se trahit . Ad haec humana accedant illa sublimia Naturae . Geographiâ magni itineris duce , cum Sole universam Terram , & Oceanum ambite . Astronomiae observationibus planetarum peragrate orbis , caecas ac sinuosas cometarum explorete vias . Cosmographia vos sistat ad

flammantia moenia Mundi .

Tandem vos Metaphysica Naturam supergressa in beatissimos , interminatosque Aeternitatis campos educat ; ubi in Divinis Ideis , quantum menti finitae fas est , & innumeras hactenus creatas videte formas , & quae deinceps creari possunt , si , uti re ipsa non est , Mundus esset aeternus . Ita omnes humanarum , naturalium , aeternarumque rerum tres Mundos permeate : & doctrinâ , atque eruditione divinam ferme vestrarum mentium celebrate naturam . Namque hae sublimes meditationes certo sperare jubent , fore ,

Delectus Scri-
ptorum su-
blimis.

Sublimis
Commenta-
riorum Ra-
tio.

Auditio, Le-
ctioque su-
blimes.

fore, uti tam altos erectosque fingatis ani-
mos, ut omnes sensuum voluptates, omnes
divitias & opes, omnes honores & potentiam
quam profundissime infra vos posita esse despi-
ciatis. Jam vero de Scriptorum delectu, quo
ad Integræ Sapientiam auditione acquiren-
dam sequamini, sat vobis sapientes hujus Re-
giæ Academiae Ordinatores suis legibus pro-
viderunt, juxta illud *Quintilian* monitum,
in disciplinis optimos esse deligendos; ut de Theo-
logia divinum utriusque Instrumenti Codicem,
quem Ecclesia Catholica rite, ac recte inter-
pretatur; ejusque ab Apostolicis usque tem-
poribus perpetua Traditio solidis Historiæ Ec-
clesiasticæ monumentis graviter fideliterque
custodit: de Jurisprudentia Corpus Juris *Julti-
niani*, Antiquitatum Romanarum locupletis-
simum testem, elegantiarum Latinae Linguae
conditissimam penum, & sanctius legum hu-
manarum aerarium: de Medicina in primis
Hippocratem, qui immortale elogium meri-
tus est, nec fallit quenquam, nec ab ullo un-
quam falsus est: de Philosophia Universa *Ari-
stotelem*, aliosque præstantis famæ Philoso-
phos, ubi is deficiat: de ceteris disciplinis
ejusdem amplissimi census alios. Ad hos omnis
memoriæ Scriptores Principes porro legen-
dos hi Antecessores doctissimi Commenta-
ris suis, tanquam digitum intendentes vos di-
mittent instructos rationibus, ex quibus
optimi in sua quisque doctrina extitere. Quod
Commentariorum genus non solum vos ille-
xerit,

xerit, ut a vestris studiorum incunabulis diur-
na nocturnaque manu versetis optimos; sed
illa investigatione caussarum, ex quibus ex-
titerit optimi, vos præterea excitaverit, ut
ideam perfectiorem fingatis; ad quam ipsi do-
ctrinarum Principes compositi de exemplari-
bus fient exempla; itaut super eorum archæ-
typis eos æmulari, & superare quoque etiam
possitis: qua ratione, nec certe aliâ scientiæ
artesy emendantur, augentur, perficiuntur.
Neque enim veniâ digni sunt, qui in me-
diocribus, ne dicam, imæ notæ scriptori-
bus legendis omnem literariam vitam contri-
verint; quos is hæc Publica Eruditio suis le-
gibus academicis haut sane commendavit.
Totum autem audiendi tempus nihil aliud
agite, quam conferre quæ didiceritis; ut
quæque inter se consent, & cuncta in qua-
vis scientia consentiant: ad quod faciendum
ipsa humanæ mentis natura vos duxerit; quæ
uniformi, convenienti, decore summo opere
delectatur; ut *Latini* sapienti vocabulo *Scien-
tiam* appellasse videantur ab eadem, unde di-
citur *scitus*, origine, quod idem, ac pulcher
significat: quia, cum pulchritudo sit membro-
rum inter se, omniumque in aliquo præstanti
corpore justus commensus; scientia nihil aliud
existimari debet, quam mentis humanæ pul-
chritudo: qua homines semel capti formas
corporum vel maxime luculentas ne advertunt
quidem, tantum abest, ut is commovean-
tur. Isto conferendi firmato habitu, vobis

parabitis facultatem scientias ipsas inter se conferendi; quae, tanquam caelestia membra divinum Sapientiae Integrae, ut ita dicam, corpus componunt. Cumque Ratio Humana *Pythagorae* sit haec ipsissima rerum spiritualium collatio, quam sive explicat, sive involvit exemplis numerorum; eo pacto Rationem Humanam Universam perficietis ad purissimae, & candentissimae lucis instar; quae, quocumque mentis oculos convertatis, suos dirigit radios; itaut omne, quod dicunt, *scibile*, omnesque ejus partes quam bellissime sibi convenire, respondere, constare, tanquam in uno aliquo puncto, in unaquaque vestra cogitatione conspiciatis: quod est absolutissimum Integri Sapientis exemplar. Ad quamnam autem disciplinam egregie praeter ceteras animi applicetis, namque, ut sitis Reipublicae utiles, aliquam unam in ea profiteri vos, oportet, ipse vos vester Genius edocebit voluptate, qua in illa praeter ceteras ediscenda perfundi sentietis: eo namque criterio Natura utitur, quae vobis in id a Summo Numine tutor datus est, ut sciatis, ibi volentem lubentemque vestram esse Minervam. Quod consilium uti est naturae tutissimum; ita id mihi, qui vos ad optima maxima hortor, haut splendidissimum esse videtur. Saepe enim in homine optimarum maximarumque rerum facultates insunt ita abditae, & consopitae, ut vix ac ne vix quidem ab earum compote sentiantur. *Cimo Atheniensis*, est vulgatissima historia, ho-

Ratio Hu-
mana Uni-
versa perfi-
cienda.

Sublimis do-
ctrinarum
delectus.

mo

mo sane plumbeus adolescentulam efflictim deperibat; cumque haec ei joco, tanquam rem illius naturae negatam dixisset, se eum, cum militum centurio, factus esset, amaturam; homo militiae nomen dedit, & in belli ducem praeclarissimum abijt. *Socrates* ingenio ad flagitia impense proclivi natus erat: sed divino quodam conatu ad Sapientiae studium conversus, primus Philosophiam de Caelo revocasse dictus est, & omnium philosophorum Parens appellatus. Cum quibus veterum recentia componamus exempla praestantium virorum, qui mira sua sibi ignota ingenia alienae sapientiae experti sunt. *Julius Mazzarinius Cardinalis* de se forensem operam, gregarium militem, privatae fortunae aulicum praebuerat: at per alias ex alijs civilium agendarum rerum occasiones natas, & ab amplissimis Viris imprudenti objectas sapientissimus vir politicus factus est; qui apud Ludovicum XIV. Galliae Regem particeps secretorum perraro magnae fortunae exemplo in longa potentia obijt. *Franciscus Guicciardinus* in Romano foro Jurisprudentiam profitebatur: at a summis sui temporis Pontificibus ingratis, atque adeo invitatus compluribus pontificiae ditionis urbibus Praefectus impositus, cum per occasionem gallici belli, quo Carolus VIII. Italiam omnem concusserat, complura cum Gallis gravissima e bello nata negotia Summorum Pontificum mandatis transgisset; ea de causa ad res Italiae sui temporis scribendas animum adjunxit; & Italicae Lin-

B 2

guae

guae Historicus omnium facile Princeps extitit. Quapropter quoquo versus mentis oculis circumspicite; quoquo versus ingenia circumagite; abditas & abstrusas vestras facultates scrutamini, ut vestrum ignotum forsitan splendidioris naturae Genium agnoscatis. Ita *Universo Scientiarum Orbe* circumacto, quam potissimum delegistis, eam altiore, quam ipsi viri docti faciunt, animo profiteamini: non tantum (paucis exemplis totum genus complectar) Medicinam, ut bene morbos curetis; Jurisprudentiam, ut sapienter de jure respondeatis; Theologiam, ut divinarum rerum rectam doctrinam custodiatis: sed quo ingenti animo, sublimique arte vobis Auditio, Lectioque praeiverint, eopse animo, eapse arte sequatur necesse est Lucubratio. Ea namque Scriptorum Principum perpetua sic audiendo, sic legendo firmata consuetudo egregiae naturae sponte vos duxerit, ut eos ipsos in lucubrando iudices vobis semper praesentes adhibeatis: & illud a vobismetipsis identidem sciscitemini, Medici, (propositis exemplis insistam) quid, si haec, quae meditor scriboque, ipse audiret Hippocrates? Jurisconsulti illud, quid, si haec audiret Cujacius? Illud Theologi, quid, si haec Melchior Canus audiret? Nam qui Scriptores, qui temporum vetustatem pertulere, sibi Censores proposuit, non potest opera lucubrare, quae non reliqua Posteritas admiretur. Grandibus his gradibus, quibus in via Sapientiae grassimini, facile vobis erit ulterius progredi, ut non

unus

unus aliquis vestrum dixerit;

Avia Pieridum peragro loca:

& ab alijs praestantissimis ingenio, & doctrina viris aut ardua frustra tentata perficiatis, aut haecenus intentata conemini: vos, Medici, (propositis exemplis rem peragam) historijs, observationibusque medicis undique collatis, alios aphorismos decernere; quae duum milium, & plus eo, annorum gloria adhuc apud unum peritat *Hippocratem*: Jurisconsulti, nominum Juris definitionibus, qua scientia *Aemilius Papinianus* Jurisconsultorum Princeps habitus est, & *Jacobus Cujacius*, vel maxime florente Eruditorum Juris Interpretum seculo, sese supra omnes efferebat, Universam Jurisprudentiam per Corollaria complecti: quod praestantissimum opus ut aetate, ita Juris sapientiâ grandis *Antonius Faber* in sua *Jurisprudentia Papiniana* aggressus est; at sive in progressu difficultate deterritus, sive morte occupatus non absolvit: Theologi, Philosophiae Moralis super Christianae Doctrinae Principjs Systema condere; quod *Sfortia Palavicinus Cardinalis* magnanimo ausu tentavit; de eadem re *Paschalius* sapientissima quidem cogitata, sed sparsa edidit; *Malebranchius* in ipso conatu defecit. Legite magni *Verulamij* aureum de *Augmentis Scientiarum*, & si nonnulla excipias, semper suspiciendum, & ob oculos habendum librum; & considerate, quantum *Scientiarum Orbis* restet adhuc corrigendum, supplendum, detegendum! Ne-

B 3

que

Lucubratio,
sublimis.

Librorum
Censura per-
petua.

Ad no-
optima
xima in-
menda
hortatio

que vero vos incautos iste sive invidus, sive ignavus circumveniat rumor; hoc beatissimo seculo, quae in Re Literaria effecta dari unquam potuerant, jam omnia absoluta, consummata, perfecta esse, ut in ea nihil ultra desiderandum supersit. Falsus rumor est, qui a pusilli animi Literatis differtur. Mundus enim juvenescit adhuc: nam septingentis, non ultra, ab hinc annis, quorum tamen quadringentos Barbaries percurrit, quot nova Inventa? quot novae Artes, quot novae Scientiae excogitatae? Acus nautica, navis solis instructa velis, tubus opticus, Turricellj machina, machina pneumatica Boylis, sanguinis circulatio, microscopium, tubus Arabum stillatorius, Arabicae numerorum formae, informia magnitudinum genera, pulvis pyrius, tormentum bellicum glandignivomum, tholus templorum, typi literarij, charta lintea, horologium: singula quaeque optima maxima; & omnia Antiquis prorsus incognita. Unde ortae nova navalis, & nautica, quibus novus Terrarum Orbis detectus, & geographia mirum quantum! adaucta; nova astronomiae observata; novae temporum rationes; nova mundana, nova mechanicae, nova physicae, nova medicinae systemata; nova anatome; nova spargirica, Galeno tantopere desiderata; nova geometriae methodus, & arithmetica facta longe expeditior; nova bellica; nova architectura: tanta librorum facilitas, quae vilescit, tanta copia, quae fatiscit. Quomodo

tam

tam repente Humani Ingenij natura effoeta est, ut alia inventu aequae egregia sint desperanda? Ne despondeatis animum, generosi Auditores; innumera restant adhuc, & forsan his, quae numeravimus, majora meliora. In magno enim Naturae sinu, in magno Artium emporio ingentia Humano Generi profutura bona in medio posita sunt; quae hactenus jacent neglecta, quia hactenus ad ea Mens Heroica animum non advertit. *Magnus Alexander* in Aegyptum delatus uno suo magno oculorum obtutu Isthmum vidit, qui Erythraeum a mari Mediterraneo dividit, & quae Nilus in Mediterraneum effluit, & Africa Asiaque continentur; & dignum reputavit, ubi suo nomine urbem fundaret Alexandriam; quae statim & Africae, & Asiae, & Europae, totius Mediterranei maris, & Oceani, Indiarumque commercij celebratissima fuit. Sublimis *Galilaeus* Venerem corniculatam observavit; & de Mundano Systemate admiranda detexit. Observavit ingens *Chartesius* lapidis a funda jacti motum; & novum systema Physicum est meditatus. *Christophorus Columbus* ventum ab Occidentali Oceano in os sibi adspirantem sensit; & eo *Aristotelis* argumento, ventos e Terra gigni, alias ultra Oceanum esse Terras conjecit, & novum Terrarum Orbem detexit. *Magnus Hugo Grotius* unum illud *Livj* dictum, sunt quaedam pacis, & belli jura, graviter advertit; ac de *Jure Belli*, & *Pacis* admirabiles libros edidit; a quibus si aliqua expun-

punxeris, incomparabiles non immerito dixeris. Quibus illustribus argumentis, quibus exemplis amplissimis, Adolescentes ad optima maxima nati, Mente Heroica, ac proinde magno animo Literarum studijs incumbite; Integram Sapientiam excolite; Rationem Humanam Universam perficite: divinam fere vestram mentium celebrate naturam: aestuate Deo, quo pleni estis: sublimi spiritu audite, legite, lucubrate: herculeas subite acrumnas; quibus exantlatis, ab vero Jove O. M. vestrum divinum genus optimo jure probetis: atque adeo vos Heroas asserite, alijs Genus Humanum ingentibus commodis ditaturi. Quae amplissima in Universam Humanam Societatem merita facili negotio & divitiae, & opes, & honores, & potentia in hac vestra Republica consequentur: quae tamen si cessaverint, non manebitis: & cum *Seneca* aequo animo, hoc est, non elato, si advenerint, excipietis; nec demisso, si abierint, resignabitis stultae furentique Fortunae: & contenti eritis eo divino, & immortalis beneficio, quod Deus optimus maximus, qui nobis, ut principio diximus, in Universum Genus Humanum diligentiam jubet, vestrum aliquos praecipuos delegisset, per quos suam in Terris gloriam explicarit.

F I N I S.

Hujus Studiorum Rationis utilitates in vita facile ingentes;

Certe post obitum fructus aeternus.

CAN. D. ANTONIUS CASTELLI VIC. GEN.

D. Petrus Marcus Giptius Can. Dep.

EMINENTISSIME, ET REVERENDISSIME
DOMINE.

Julisti, Eminentissime Domine, Me de Libello, cui titulus *De Mente Heroica*, Auctore Joh. Baptista Vico censuram proferre. Parvi; at quid censeam! Auctorem prodidi; id & censurae, & cumulativae laudis, (quae duo omnino idem sunt, dum de auctoris hujus lucubrationibus differitur.) loco est. Opusculum tamen hoc hac peculiari laude exornandum est, quod Fidei Catholicae optime servit, nedum ad scientiarum tuam solidamque acquisitionem viam latissimam sternit. Quid sentirem, semperque senserim dixi: tuum erit, Eminentissime Domine, auctoritatem in ejus divulgatione impertiri: tuum erit judicium meum stabilias confirmesque. Datum Neapoli die 28. Octobris an. Ch. MDCCXXXII.

E. V.

Devotissimus Client
Canon. Julius Tornus.

Attenta Supradicta relatione Dom. Canonici Torno, imprimatur. Neapoli 28. Octobris 1732.

D. Petrus Marcus Giptius Can. Dep.

Mag. U. J. D. Nicolaus Capasso vident, & in scriptis
referat.

Neapoli die 12. Novembris 1732.

MAZZACCARA REG. GIOVENE REG.
VENTURA REG. CASTELLI REG. PEYRI REG.
PATERNO REG.

*Speſtabiles Regentes Lauria, & Piſacane non inter-
fuerunt.*

Athanaſius.

EXCELLENTISSIME PRINCEPS.

UT imperio tuo obtemperarem, legi *Differtationem*
paraſcevaſticam Regiis Studiis inchoandis a V. C.
Jo: Baptiſta Vico habitam *De Mente Heroica*; ubi ni-
hil proſus occurrit, quod vel Caſaris jura, vel mo-
rum diſciplinam ulla ex parte violaret; imo vero docta
pateneſi ſtudioſorum juvenum animos cum ad libe-
rales artes plane capeſſendas, tum ad ſuum cuique ex-
cutiendum ingenium, ut ad ſublimiora ſemper con-
tendant, praecclaris argumentis, ornatique diſtione non
excitat tantummodo, verum etiam urget vehementiſ-
ſime. Itaque, ſi quid in me judicii eſt, dignam eam
eſſe exiſtimo, quae operis Typographicis publica fiat;
ſi modo tua, quam prae ceteris ſuſpicimus, ac vene-
ramur, eodem acceſſerit auctoritas. Vale. Neap. A. D.
xv. Kal. Decembr. A. 1732.

E. T.

Addiſſimus Servulus
Nicolaus Capaſſus.

*Viſa ſupradicta relatione, imprimatur; verum in pu-
blicatione ſervetur Regia Pragmatica.*

MAZZACCARA REG. GIOVENE REG.
PISACANE REG. VENTURA REG. CASTELLI REG.
PEYRI REG. PATERNO REG.

Proviſum per S. E. Neapoli 24. Novembris 1732.
Ill. Dux Lauriae non interfuit. Athanaſius.

AEQUA-

AEQV ANIME LECTOR, quae menda
Humana parum cavit Natura,
ſic, quaefo, emenda; in *Dedicat. verſ. antepenult.*
IN ME. pag. 3. verſ. 9. veſtrarum pag. 4. verſ.
25. huic m. p. pag. 8. verſ. 4. ſupelectile
pag. 10. verſ. ult. univerſae.

